

Nr 499.

Av fröken **Hesselgren m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 252, angående anslag till vissa kommunala läroanstalter, privatläroverk m. m.

I proposition nr 252 till årets riksdag framlägges förslag till ändrad löneställning för vissa icke-adjunktskompetenta lärare vid kommunala skolor.

Skolöverstyrelsen hade hemställt, att sådan ordinarie ämneslärare vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola, som icke ägde behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk och som vid ett eventuellt förstatligande i enlighet med för de allmänna läroverken gällande bestämmelser, placeras i 22 lönegraden, även vid den högre kommunala skolan skulle erhålla placering i 22 lönegraden, därest han tillträtt sin ordinarie tjänst vid den kommunala skolan före den 1 januari 1939.

Kungl. Maj:t föreslår i stället, att ordinarie manlig ämneslärare vid kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola, vilken icke äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk och ej heller kan av Kungl. Maj:t tillerkännas sådan behörighet, må, endast därest han redan den 1 mars 1927 var ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola eller högre folkskola, från och med den 1 juli 1939 åtnjuta lön efter 22 lönegraden. Härvid följer Kungl. Maj:t undervisningsväsendets lönenämnd, som erinrat om att icke-adjunktskompetenta lärare, som vid vissa kommunala mellanskolors förstatligande successivt överflyttats som adjunkter till läroverket, enligt riksdagsbeslut 1927 måste innehaft ordinarie anställning senast från och med den 1 mars 1927. Detta villkor gällde även för de lärare, som överflyttades i statstjänst först mot slutet av omorganisationsperioden, alltså vid utgången av juni 1935. — Angående ändrade löneförhållanden för icke-adjunktskompetenta kvinnliga ämneslärare yttrar sig icke lönenämnden.

Det skulle kunna tyckas, som om Kungl. Maj:ts förslag innebure ett hänsynstagande till likalöneprincipen, i det att det alltså skulle finnas även ordinarie *manliga* lärare i 21 lönegraden. I verkligheten innebär emellertid Kungl. Maj:ts förslag ett tillbakasettande i lönehänseende av icke-adjunktskompetenta *kvinnliga* lärare. Knappast någon nu anställd icke-adjunktskompetent manlig lärare — i varje fall ingen vid de större skolorna — blir i realiteten så lågt avlönad som enligt 21 lönegraden, många icke ens så lågt som enligt 22 lönegraden, på grund av bestämmelsen, att ingen lärare skall vidkännas personlig löneminskning. På papperet existera alltså såväl

män som kvinnor, vilka avlönas efter 21 lönegraden, men i verkligheten praktiskt taget endast kvinnor.

Att vid en löne reglering ernå en för alla parter tillfredsställande lösning är givetvis svårt, men det torde ej vara omöjligt att genom övergångsbestämmelser råda bot på påtagliga missförhållanden. Att ordinarie ämneslärare vid den fyraåriga kommunala mellanskolan, vilka alla ha exakt samma tjänsteställning, undervisningstid och tjänsteförhållanden och erhållit sina tjänster i fri konkurrens, skulle avlönas enligt tre olika lönegrader förefaller — även under en övergångstid — orimligt.

Den av skolöverstyrelsen accepterade principen, att olika dyrbar utbildning över huvudtaget skulle medföra olika avlöning på lika tjänst, finna vi i och för sig tidsfrämmande och odemokratiskt. Berörda icke-adjunktskompetenta lärare ha tidigare kunnat se fram mot samma slutlön och alltså samma pensionsunderlag som sina adjunktskompetenta kolleger. Två lönegraders skillnad måste för dem kännas som en uppenbar orättvisa. Redan en lönegrads skillnad, förefaller oss mer än väl kompensera högre utbildningskostnader, om man går med på en dylik princip.

Det faktum att åtskilliga vid kommunala mellanskolor anställda kvinnliga ämneslärare sakna adjunktskompetens och i stället genomgått högre lärarinneseminarium, torde sammanhånga med att statsmakterna ej tidigare i lämplig utsträckning anvisat vägar till universiteten för flickorna, då ju högre allmänna läroverk varit stängda för dessa. Att blivande lärarinnor begagnat sig av den av statsmakterna anvisade vägen — högre lärarinneseminarium — bör knappast läggas dessa lärarinnor till last. Så blir emellertid förhållandet för de seminarieutbildade lärarinnorna vid kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor, om de skola åtnjuta lägre lön än samtliga manliga och kvinnliga kolleger.

Kommunala mellanskolornas och högre folkskolornas lärarföreningar ha framhållit, att då efter den 1 mars 1927 ytterst få lärare utan adjunktskompetens blivit anställda vid de kommunala mellanskolorna, det ej kan synas påkallat att för denna lilla grupp skapa en särställning i löneavseende. Utan att invända något mot detta påstående, som kan äga giltighet beträffande de manliga lärarna, vilja vi framhålla, att förhållandet beträffande de kvinnliga lärarna ej är likartat. Det är oss bekant, att det vid Stockholms norra och södra kommunala mellanskolor den 1 mars 1927 tjänstgjorde 19 ordinarie ämneslärare, varav 3 icke-adjunktskompetenta, 1 man och 2 kvinnor. Den 1 januari 1939 tjänstgjorde vid samma skolor 41 ordinarie lärare, varav 10 icke-adjunktskompetenta, 1 man och 9 kvinnor.

Åtskilliga av de större kommunala mellanskolorna ha upprättats jämförelsevis sent; Stockholms exempelvis 1923. På grund av kommunal sparsamhet ha å sina håll ordinarie tjänster inrättats i långsam takt. Att stipulera att endast de före den 1 mars 1927 utnämnda ordinarie lärarna utan adjunktskompetens skulle tillerkännas löneplacering enligt 22 lönegraden skulle å ena sidan vara olyckligt med avseende på de fåtaliga senare ut-

nämnda icke-adjunktskompetenta manliga lärarna och å andra sidan vara synnerligen orättvist mot de efter den 1 mars 1927 utnämnda kanske mest meriterade bland de icke-adjunktskompetenta kvinnliga ämneslärarna, som haft att utstå en hårdare konkurrens om sina tjänster, allteftersom flera ordinarie platser inrättats i de kommunala mellanskolorna och praktiska mellanskolorna i de större städerna, där platserna varit begärligare.

Vi anse det ej självfallet, att avlöningsförhållandena vid statsläroverken i alla avseenden böra läggas till grund för lönerna vid de kommunala mellanskolorna och praktiska mellanskolorna. Det kan ej nog starkt betonas, att medan det i statsläroverken finnes adjunktstjänster och ämneslärarinnetjänster, alltså två olika slags tjänster, för vilka olika behörighet fordras, det däremot vid de kommunala mellanskolorna endast existerar ett slags tjänst, ämneslärartjänst, som kan sökas enligt fullkomligt samma anställningsvillkor av adjunktskompetenta och icke-adjunktskompetenta manliga och kvinnliga lärare.

Av tabell i Kungl. Maj:ts proposition nr 252 sid. 21 framgår, att även bland kvinnliga ämneslärare vid kommunala mellanskolor finnas sådana, som ha akademisk examen utan provår, även om deras antal är mindre än männens.

De icke-adjunktskompetenta lärare, som sökt och erhållit anställning vid statsläroverk, ha varit klart medvetna om skillnaden mellan adjunkter och ämneslärarinnetjänst, varemot de som erhållit ämneslärartjänst vid kommunal mellanskola ha räknat med samma slutlön och pensionsunderlag som adjunktskompetenta kvinnliga kolleger. Då dessa senare enligt likalönsprincipen erhållit väsentligt höjd lön, kännes det som en degradering för de icke-adjunktskompetenta att komma så avsevärt lägre i lönehänseende som 2 lönegraders skillnad innebär.

Kungl. Maj:t vill ha likformigt avlöningssystem mellan olika skolyper. Vi framhålla önskvärdheten av likformig avlöning inom *en och samma skola*. Så relativt få som de ordinarie icke-adjunktskompetenta ämneslärarna vid de kommunala mellanskolorna äro, borde en övergångsbestämelse för dessa ej behöva i alltför hög grad rubba hela avlöningssystemet.

Med anledning av det anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen ville vidtaga sådan ändring i den genom proposition nr 252 föreslagna löneregleringen, att de icke-adjunktskompetenta manliga och kvinnliga ordinarie ämneslärare, vilka senast från och med den 1 januari 1939 innehaft ordinarie anställning vid kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor, må från och med den 1 juli 1939 åtnjuta lön efter 22 lönegraden.

Kerstin Hesselgren.

Gustaf Andersson
i Rasjön.

Ruth Gustafson.

John Bergvall.

